

Narodna mesečna
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni: uredništvo, dnevna služba
2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEK

Ž nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.344 za inzerate;
Saračeva št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava, Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Misli ob zori

Česar današnjemu svetu najbolj občutno manjka, to je blagorodnost duše, dostojanstvo osebnosti in plemenito mišljenje, ki se naravno druži z izbrano formo. Doba, v kateri vsi drve le za gmotnimi dobrinami, da jih čim bolj uživajo brez vsakega idealnega smotra, ne more biti drugačna ko grda, neusmiljena in podla. Nizkotnega nivoja sodobnega čisto v gмотo pogreznjenega življenja ne morejo tudi ne oblike družabnega občejanja prikriti, ker se jim kljub vsej uglašenosti pozna, da niso naraven izraz resnično lepe duševnosti, ampak le zunanji plesk, privzet videz, ki naj bližnjega prevara.

Prav trdi Maksim Gorki v svojih spominih, da so danes vsi kulturni narodi razbiti, oslavljeni in podivjani. Javno življenje Evrope je čedalje bolj brez idej, brez dostojanstva in viteštva. Gentlemanstvo je redko, zato pa se čim bolj v vsa področja vrivajo ljudje slabe kvalitete. Obrekovanje, častikraja in moralno uničenje nasprotnika smatrajo mnogi za pravilo, pošteno borbo v javnih zadevah pa za slabost. V pehanju za dobički, dobrimi položaji in vplivom, ki zasigura čim udobnejše osebno blagostanje, imajo seveda največ šans tisti, ki imajo najmanj moralnih pomislekov.

Isto velja za zasebne odnose med ljudmi. Ljubezen postaja gola spolnost, prijateljstvo brez sebičnih namenov je čedalje bolj redko, glavni odnosi med državljani so poslovne značaja. Pojma čast in sram sta skorajda popolnoma iz življenja izginila. Narodi se kljub vsem internacionalnim zborovanjem in institucijam sovražijo med seboj ko barbarska plemena; kdor skuša biti napram tujemu narodu pravičen, se žigoska kot veleizdajalec; čim bolj pa kdo drug narod psuje in obrekuje, za tem večjega patrijota se smatra — dokaz minula vojna, ki je prekosila vse dosedanje vojne evropskega kulturnega človeštva po svoji grdobiji. Način na primer, kako se je postopalo z vojnimi ujetniki za časa Richelieuja, Napoleona in Nelsona je bil v primeri s tem, kar se je v tem oziru godilo v letih 1914.—1918., naravnost kavalirski.

V socialnem oziru so se člani ene same človeške družine razdelili v dva sovražna razreda, ki smatrata za rešitev socialnega vprašanja zmago enega nad drugim po popolnem uničenju enega partnerja. Tudi tu velja geslo, da se pardon ne daje. Elos pa je na obeh straneh isti: posest in neomejen užitek materialnih blag brez višjega namena, ki edini stori človeško življenje življenja vredno.

Tako je sodobno življenje, kolikor na vseh poljih prevladuje in celi dobi daje znak svoje nizkote. Toda videc bodočnosti, kar mora vsak resnično kulturni človek več ali manj biti, že davno sluti in čuti novi čas, pa vidi zoro prihajajočega dne, ki bo začetek bodočih idealističnih epoh. Staro pa, čim bolj se razkraja, tem bolj se razgalja v vsej svoji gnilobi — to je zakon. Zato se kulturni delavci, ki živijo v tradiciji krščanske humanistične kulture in se od dne do dne bolj vglablja vanjo, čim bolj le v njej vidi svojo rešitev in prepoved naroda, ne bo uplašil, ampak krepko prijel za delo.

Kakor vedno, bo tudi danes mladi rod preoblikovalec našega življenja. Zaradi tega mora danes državnik, kakor smo že zadnjič na tem mestu poudarjali, vso svojo pozornost obrniti na vzgojo doraščajočega pokolenja. Ni zadosti, če se poudarja, da boji vzgoja nacionalna; treba vedeti, kakšna naj bo v etičnem in kulturnem pogledu nacionalna vzgoja! In tu treba venomer ponavljati, da ni resnične kulture brez naslona na našo krščansko narodno tradicijo. Kar nima tradicije in forme, to sploh ni kultura, ampak kaos, kakor pri barbarih, ali pa enoličen mehanizem, kakršna je civilizacija naše materialistične ere, naj bo že kapitalistična ali socialistična. Resnično kulturni narod je le tisti, ki organizirano s pieteto varuje in razvija svojo tradicijo. Naša tradicija pa je krščanstvo kot vera v najvišji duhovni svet, kot moralen zakon življenja, kot usmerjevalec k onostranskim smotom, ki ustvarjanja kulturnih dobrin na zemlji ne zanikuje, ampak potrjuje. To krščanstvo ohranja in po- višuje vse naše naravne osobine, kakor so rastle in se razvile na naših tleh, oplojenih po rimsko-helenski prosveti: poštenost, velikodušnost, plemenitost, strogo resničnost in pravico, ub, e, fair play v političnem življenju, ostro in tenko pojmovanje časti in sramu — vrednote, ki so začele tudi med nami propadati, ki jih je pa treba zopet priklicati v življenje kot neobhodno in nepogrešljivo podlago zdravega in srečnega narodovega življenja in državne blaginje!

Te moralne kvalitete so bile vedno tesno združene z našo vzgojo, tvorijo slejkoprej miselnost našega naroda in so nujen pogoj njegovega kulturnega življenja. Zato jih moramo ohranjati sami, jih mora pospeševati in razvijati javna vzgoja, ki jo vrši država. Izločevati ji je treba brez ozira vse, kar je od začetka 19. stoletja dalje razkrajalo krščansko kulturno miselnost našega sveta: materialistično filozofijo, lažiliberizem, ki je razvezal moralne in socialne vezi krščanskega človeštva, in plehko prosvetarstvo, ki je zanemarilo kulturo srca, tradicijo in vrednote, ki počivajo v religiozni ljudski duši, kakor da so zgolj pred- sodki in ovira tako zvanega »napredka«.

Preobrat v tem pogledu, ki so ga začeli najboljši duhovi našega časa kot glasniki lepše bodočnosti človeštva, se mora tudi na področju javne vzgoje čimprej udeležiti v polni meri.

Nemčija zahteva kolonije

Dr. Curtius napade Anglijo — Nemčija ne bo nikdar dovolila, da si njene bivše kolonije osvoje druge države

Berlin, 22. dec. d. Dr. Schnee, predsednik nemškega kolonijalnega društva in bivši nemški guverner v južnoafriških kolonijah, je bil sprejet od zunanjega ministra dr. Curtiusa. Deputacija je izročila ministru zelo obširno spomenico, v kateri zahteva od nemške vlade, da naj vendar enkrat stopi na plan s svojo kolonijalno politiko. Preteklo je deset let v negotovosti in v vednem tavanju. Prišel je čas za nemški narod, da pove zunanjemu svetu, da brez kolonij ne more živeti in da bo treba vstopiti nekaj, da se življenjski potrebi Nemčije ugodijo v najkrajšem času. Nemške vlade od sedaj niso pokazale nikake energije v tem zmislu, vsaka izjava, ki so jo podale, je bila vodena, strahopetna in brez jasnih ciljev. Izgledalo je, kakor da je v Nemčiji zločin govoriti o kolonijah.

Dr. Curtius je vzel na znanje trebušnato spomenico in vzpodbujal govor voditelja deputacije dr. Schneea. Manj previden, kakor je bil njegov veliki predhodnik Stresemann, se je dr. Curtius takoj spustil v podrobne kolonijalne vprašanja in kolonijalne politike, čeravno zasleduje in vodi njegova vlada. Nemčija ne bo jasno povedala svoje stališče leta 1924 v spomenici, ki jo je poslala Društvu narodov. Takrat je nemška vlada brez ovinkov izja-

vila, da pričakuje od zveznih velesil, da se ji bodo v kratkem času izročili mandati, kakor vsem velesilam, ki so članice Društva narodov. Dne 24. junija 1929 je dr. Stresemann istotako izjavil, da nemško gospodarstvo neobhodno potrebuje kolonij, odkoder bo zajemalo surovine za svojo industrijo. Zunanji minister je nadalje opozoril na svoj govor v drž. zboru dne 26. junija 1930, v katerem je popolnoma jasno podčrtal stališče Nemčije z ozirom na njene bivše kolonije.

Najbolj značilni del svoje izjave, ki bo sprejeta od svetovne diplomacije z velikim zanimanjem, je dr. Curtius formuliral takole: »Čuje se, da se nekatere inozemske vlade trudijo, da bi spremenile značaj mandatarskih ozemelj na ta način, da bi jih priključile k že obstoječim kolonijam ali pa, da bi jih naravnost spremenile v samostojne kolonije. Proti temu se bo nemška vlada upirala z vsemi pravnimi sredstvi, ki so ji na razpolago. Niti nemška država, niti nemški narod ne bosta in ne moreta nikdar dovoliti, da bi recimo ena izmed bivših nemških kolonij prešla v kolonijalno odvisnost kakor druge države.«

V tukašnjih diplomatskih krogih je ta zelo ostra izjava zunanjega ministra povzročila nekoli-

ko zmede. Ti krogi menijo, da je dr. Curtius hotel s poudarkom namigniti na poskuse, ki jih hoče uveljaviti angleška vlada v južni Afriki. Bivše nemške kolonije, to se pravi, nemška jugovzhodna Afrika, sta prešli v obliki mandatov pod nadzorstvo Anglije. Slednja se bavi z vprašanjem, če ne bi bilo mogoče združiti teh kolonij z južnoafriškim dominijonom ali pa jih združiti v posebno skupino ter ji dati dominijonski status. Nemška vlada je bila vedno mišljenja, da bo prej ali slej dobila dele svojih kolonij zopet nazaj, kar bi postalo nemogoče, če bi Anglija svoj načrt izvedla. Iz teh vzrokov se pričakuje, da ima nemška vlada namen pri enem bodočih zasedanj Društva narodov sprožiti vprašanje kolonij in brez prikrivanja definirati svojo politiko.

London, 22. dec. os. Jutranji listi priobčujejo govor nemškega zunanjega ministra o bodočem zadržanju nemške vlade glede na mandate. Listi ugotavljajo, da je bil govor namenjen za angleška ušesa ter da je neke vrste grožnja proti vključitvi Rodezije in ozemlja Tanganjika v južnoafriški dominijon. Poslanci bodo stavili tozadevno vprašanje angleškemu zunanjemu ministru, zakaj Anglija, ki je napadena, mora brez vsakega oklevanja obasnit svoje načelno stališče.

Delo za mir v preteklem letu

Angleški zunanji minister Henderson o pomorski, haški in indijski konferenci

London, 22. decembra. AA Snoči je zunanji minister Henderson govoril po radiju. Njegov govor je bil zvezan z radiopostajami v Zedinjenih državah. Henderson je izrazil mnenje, da je sedanja gospodarska kriza minula in da se je preteklo leto veliko storilo za mir in proti vojni. Henderson je nadalje naštel rezultate londonske pomorske konference, ki po njegovem mnenju ne pomenja le prvega koraka na poti k razorožitvi, temveč je med drugim rešila zelo resne politične probleme.

Nadalje je govornik omenil haško konferenco, ki je rešila reparacijski problem in z

izpraznitvijo Porenja zaključila vojno dobo. Skoraj vsi evropski narodi in mnogo velikih neevropskih narodov je sprejelo opcijsko klavzulo, s katero so priznali, da bo v vseh pravnih sporih med njimi in drugimi razsojalo permanentno mednarodno razsodišče v Haagu.

Potem ko je Henderson govoril o izboljšanju položaja na Kitajskem, je naglasil, da je delo indijske konference v zadnjih 6 tednih nepričakovano dobro napredovalo.

Končno je izjavil, da je lahko možno, da načrt konvencije za razorožitev ni perfekten. Kljub temu bo pa učinkovito sredstvo za vsako mero razorožitve, na katero bi vlade pristale.

Macdonald in Lloyd George

Danes za sodelovanje, jutri za neizprosni boj — Izza obzorja vstaja Mosley

London, 22. dec. kk. Lloyd George skuša doseči sestavo koalicijskega kabineta, v katerem bi Mac Donald, ki naj bi odšel v Indijo kot podkralj, nadomestoval Hendersona. Mac Donald je tudi dovolil, da ga je vseindijska konferenca kandidirala za podkralja, dokler niso konservativci proti njemu mobilizirali indijske mohamedance, in njih konservativni tisk protestiral proti temu »povišanju«. Mac Donald je potem skušal zboljšati odnose z liberalci s tem, da je imenoval za indijskega podkralja liberalnega lorda Wellingtona in s tem, da je predložil načrt zakona o volilni reformi in spremembi zakona o strokovnih organizacijah, ki se morejo ob protestu konservativcev v zgornji zbornici sprejeti le tedaj, če bi liberalci in socialisti sodelovali več sezona. Te koncesije pa je parlamentarna frakcija socialistov odobrila šele tedaj, ko sta Mac Donald in

Henderson izjavila, da bi nove volitve v času viška brezposelnosti pomenila samoumno stranke. Vendar so liberalci še vedno nezadovoljni in Lloyd George napoveduje že za mesec januar liberalno nezaupnico o politiki brezposelnosti vladi radi nezadostnih in zmotnih informacij vlade o obsegu zasilnih del. Za to nezaupnico bodo glasovali konservativci, največji del liberalcev in nekateri poslanci Mosleyeve skupine, kar bi bilo za delavsko vlado zopet zelo nevarno. Zato je postalo zopet aktualno vprašanje, ali naj vlada dopusti tako glasovanje, ali pa naj se prej loči od Snowdena, ki do- slej dosledno odklanja financiranje zasilnih del. Vsekakor je res, da se Snowden že več tednov baje radi prehlada in zmoženosti ne udeležuje parlamentarnih in kabinetnih sej.

Komunistično rovarjenje

Zanimiva razkritja francoskega časnikarja o komunistični propagandi na Balkanu

Pariz, 22. decembra. Géo London priobčuje v »Journalu« podatke o komunističnem rovarjenju v Nemčiji in Avstriji. Izrazil je menda medsebojno osebno sovraštvo posameznih komunističnih voditeljev. Vsekakor je iz Pariza prišel takoj sijajna priporočila, da je pridobil zaupanje marsikaterega komunističnega agitatorja, ki ni slutil, da govori s časnikarjem. Na Dunaju je med komunisti dobro znan kot »tovariš Viktor« Bolgar Krehmanov, 35 let star, zelo krut in duhovit zastopnik GPU na Dunaju. Krehmanov je desna roka sovjetskega dunajskega zastopnika Jurenjeva in vodi iz Avstrije propagando v balkanskih državah. Med njegovimi pomočniki je poslanški tajnik Stanislav Kalina (ki ni Poljak, temveč tudi Bolgar, a njegovo pravo ime ni znano). Isto vlogo igra Bolgar Dimitr Vlahov, profesor kemije, nekdanji bolgarski konzul v Avstriji. Mlada, elegantna komunistinja, ki je naselila Londonovim priporočilom, mu je zaupala v dunajski veliki kavarni, da je pravkar prišla iz Moskve, kjer se je udeležila sestavljanja okrožnice na komunistične poverjenike v Romuniji, Bolgariji in Grški. Okrožnica jim naroča neusmiljeno protidržavno vojno pod pretvezo, da je pridobila Francija balkanske države za vojni napad na Rusijo. Predvsem se jim priporoča uničevanje vojnih zalog. Ta navodila sta podpisala Pjanicki in znani madjarski rabelj Bela Kuhn. Sovjetsko politično zastopstvo na Dunaju ima sploh nalogo pospešiti revolucijo na Balkanu, ker »se bo pričela druga svetovna voja istotam, kjer je izbruhnila prva«. Med poslaniškimi nastavljenicami sreča Géo London tudi osebo, ki ima na vesti strašno eksplozijo romunske smodnišnice v Cotroceniju leta 1924. Aprila leta 1924. je prejel poverjenik GPU na Dunaju, Logzanovski,

zaupno poročilo od komunističnih delavcev Škodovi tvrdi v Plzinu na Češkoslovaškem. Sporčili so mu, da so prele livarne nujno in veliko naročilo za romun. vojsko. Logzanovski se je posvetoval z nekim Goldensteinom, ki je strokovnjak za napade in atentate. Napravila sta peklenški stroj v obliki navadnega 12 cm topovskega naboja in ga poslala v Škodove livarne. Delavci so ga podtaknili med pošiljatev, ki je bila namenjena na Romunsko. Ura v peklenem stroju je morala povzročiti eksplozijo 15 dni pozneje. Odšel je v Cotroceni s prvim vagonom topovskih izstrelkov in je ob svojem času »se prav dobrim uspehom opravil svojo nalogo. Smodnišnica je zletela v zrak in je zahtevala 200 človeških žrtv. Seveda uradna preiskava nikakor ni mogla ugotoviti, kdo je zakrivil nesrečo.

Celo spomeniki so im na poti

Atene, 22. dec. kk. Na zahtevo italijanskega poslanika je dal Venizelos na spomeniku junakom grške neodvisnosti, na katerem so bila označena tudi imena 12 otokov Dodekaneza, ta imena črtati, ker je smatrala Italija to za žaljivo. Grki, doma s teh otokov, so ravno predvčerajšnjim na shodu v Atenah protestirali proti preganjanju grškega prebivalstva na otoku Kalimnu.

Dunajska vremenska napoved. Na nekaterih krajih je pričakovati snega. Možna je tudi, da bo ponekod poledica. V splošnem bo temperatura narasla. Končno pa je pričakovati južnega vremena z zmernimi severozapadnimi vetrovi in z nevarnostjo lavin. Splošna napoved: Južno vreme bo najbrže trajalo samo malo časa.

Zagrebska vremenska napoved: Po večini oblačno, zmerno hladno.

Vintila Bratianu - umrl

Bukarešt, 22. dec. kk. Nocoj ob 21.30 je umrl šef liberalne stranke Vintila Bratianu v Ramnicu Valcea v starosti 62 let. Že dalj časa je trpel na poapnenju žil. Predvčerajšnjim je odpoval na svoje posestvo v Mihaesti, kjer je hotel preživeti božične praznike. Danes popoldne so ga našli v njegovem parku na tleh nezvestnega. Prepeljali so ga takoj v Ramnicu Valcea, kjer ga pa zdravniki niso mogli več rešiti. Zaradi njegove smrti je zopet postalo aktualno vprašanje, kdo naj prevzame predsedstvo stranke, ki se je razcepila v tri dele. Ni izključeno, da se ne bi vsa stranka zopet zedinila na to, da prevzame vodstvo Duca.

Vintila Bratianu je bil rojen l. 1867. v Bukareštu. Njegov oče je bil znani romunski državnik, večkratni ministrski predsednik in ustanovitelj liberalne stranke Joan Bratianu, kateremu se ima Romunija zahvaliti v prvi vrsti za svojo neodvisnost in za sijajni gospodarski napredek v drugi polovici preteklega stoletja. Oba njegova sinova, starejši Joan in mlajši Vintila sta se posvetila politiki in upravljala očetovo dedščino. Pravi očetov naslednik je bil Joan, ki je bil do svoje smrti l. 1927. najplivnejši romunski državnik in njej prvi diktator, po njegovi smrti ga je nasledoval Vintila, ki je pa doživel prav za prav le razkrojitev nekoč vsemogočne liberalne stranke.

Vintila Bratianu je bil že pred vojno bukarški župan, med vojno je pa postal najprej vojni minister, nato pa municijski minister. Po vojni je imel v vseh liberalnih vladah finančni resor in je izvedel v tej lastnosti mnogo važnih reform. Zlasti je preprečil inflacijo, stabiliziral lej in uravnovesil proračun. Po bratovi smrti je prevzel poleg finančnega resora še ministrsko predsedstvo in predsedstvo liberalne stranke. Zaradi gospodarske krize in drugih notranjepolitčnih težav je poskušal ponovno pritegniti v svojo vlado še Maniuove narodne zarniste, kar je pa Maniu vselej rezko odklonil. Končno je moral l. 1928. demisionirati in prepustiti vladno krmilo Maniuu. Odšel je vodila liberalna stranka najostrejšo opozicijo in neizprosno nasprotovala tudi povratku kralja Karla, kar je povzročilo razkroj stranke in odepitev oportunističnih elementov pod vodstvom njegovega nečaka Jurija Bratianu. Čeprav je bil letošnjo poletje sprejet v avdienco pri kralju Karlu, je ostala napetost vendarle do zadnjega.

Vintila Bratianu je studiral v Parizu tehniko, si pridobil tam inženersko diplomu in v mladih letih deloval nekaj časa tudi kot stavbni inženier.

Nemogoč sporazum med Italijo in Francijo

Pariz, 22. dec. kk. Francoski poslanik v Londonu de Fleuriet je včeraj dospel v Pariz ter bo, kakor poroča »Echo de Paris«, predložil nov angleški predlog glede francosko-italijanske razorožitve. Govori se, da je Italija pripravljena, dovoliti Franciji premoč za velike bojne ladje, križarke in podmornice, toda pod pogojem, da smejo postavljati preseček Francije samo stare bojne ednice. Italija pa zahteva zase premoč v lahkih križarkah in torpednih rušilcih.

Snovanje baltiškega bloka

Pogajanja med Poljsko in Litvo napredujejo — Litva ima nalogo, da služi kot most med Nemčijo in Rusijo — Politična posvetovanja v Rigi

Varšava, 22. dec. ne. Vaš dopisnik je zvedel od verodostojne strani, da se pogajanja med Poljsko in Litvo za ureditev medsebojnih odnosov nadaljujejo v posloju litvanskega poslanstva. Obe delegaciji sta se zedinili na to, da se pogajanja prenesejo v Ženevo, kjer se bo vršil prvi sestanek že 16. januarja. Rezultat razgovorov bo potem predložen Društvu narodov. Pogajanja se udeležuje tudi nemški poslanik v Varšavi.

Kovno, 22. dec. ne. Včeraj je državni predsednik Smetona govoril na javnem banketu, ki ga je priredila garnizija prestolnice na čast inozemskim diplomatom. V svojem govoru je predsednik izjavil, da memeljsko vprašanje ni tako nevarno, kakor ga opisujejo inozemski listi, ki delajo na to, da molijo dobre odnose med Litvo in Nemčijo. Kar se tiče vprašanja Vilne, je predsednik mnenja, da bo morala Litva boj za svoje pravice seveda nadaljevati, a samo z dovoljenimi sredstvi. Do popolnega razčiščenja med obema državama ne bo moglo priti, dokler to vprašanje ne bo rešeno tako, kakor zahteva pravičnost. Na gospodarskem polju pa bo moralo priti do nekega sporazuma, če se hoče Litva ubraniti gospodarski krizi, ki jo zalezuje. Na istem banketu je govoril tudi voditelj litvanskih demo-

kratov Cavolis, ki je izjavil, da mora biti razmerje med Nemčijo in Litvo celo prijateljsko. Seveda se bo morala Litva polagoma osvoboditi gospodarske odvisnosti od Nemčije. Prvi poskus v tem smislu je že storjen v trgovinski pogodbi z Letonsko. Litva se bo morala veliko bolj kakor dosedaj naslanjati na svoje baltične soseske. Pri tem pa paziti na to, da bodo njeni odnosi z Nemčijo prijateljski in dobri. Litva se zavezuje svoje zgodovinske vloge, katero ima vršiti na severu Evrope, ker je čisto naraven most, ki veže Nemčijo z Rusijo. Kar se tiče odnošajev s Poljsko, bo Litva morala vztrajati na svojih pravicah in zahtevah po Vilni.

Vaš dopisnik je v stanju poročati, da so ravno demokrati ali, kakor se imenujejo, narodni socialisti najbolj navdušeni za ustanovitev baltiškega bloka. Njihovo glasilo »Lietuvos Zinios« je že parkrat na uvodnem mestu izjavilo, da je baltiški blok naravnost življenjskega pomena za vse države okrog Baltika.

Riga, 19. dec. ne. Trgovinska pogajanja med litvansko in estonsko državo hitro napredujejo, tako da se sme upravičeno pričakovati, da bodo uspešno končala že tekom meseca januarja. V političnih in gospodarskih krogih se natančno zave-

dajo, da bo nova pogodba okrepila težnjo po osvojevanju zveze baltičskih držav, ki bi bila za enkrat omejena na Litvo, Latvijo in Estonijo, kateri bi se pa pozneje pridružila tudi še Finska in celo kaka skandinavska država. V javnosti je znano, da ima poljska diplomacija velik vpliv na letonsko politiko, ker jo hoče izrabiti, da posreduje med njo in med Litvo. Niti letonski niti poljski časopisi tega dejstva nečejo prikriti.

Ko je včeraj tukašnji državni zbor razpravljal o trgovinskih pogodbah, katere je vlada sklenila s sosednimi državami, se je dvignil bivši letonski zunanji minister Zelel ter izrazil željo, da naj bi sodelovanje vseh treh baltičskih držav postalo čim pristranejšo, najprej na gospodarskem, pozneje pa tudi na političnem polju. Sporazum, ki je bil dosežen z Litvo, je prvi razveseljivi žarek, ki odkriva lepšo in srečnejšo bodočnost malih baltičskih držav, katere obdaja tri velesile.

Berlin, 22. dec. d. V odboru za zunanjo politiko so danes na tajni seji razpravljali o političnih in trgovinskih odnošajih med Nemčijo in med baltičskimi državami. Seji je prisostvoval baie tudi načelnik vzhodnega oddelka v zun. ministrstvu. O predlogih, ki so bili stavljeni, ni prišlo ničesar v javnost.

Obsodbe v Rimu

Rim, 22. dec. AA. Nocoj je bila izrečena razsodba v procesu proti ge. Debossis in ostalim, ki so bili obtoženi, da so pripravljali prevrat proti fašističnemu režimu. Ga. Debossis je bila oproščena, obtoženec Rendi je dobil 15 let, Vinciguerra 15 let, Germeti 3 leta, Augusto Benedetti, Olga Benedetti in Marchi so bili oproščeni.

Komunisti se zajedajo v fašizem

Rim, 22. dec. Z. Po informacijah, ki so zanesljive, delujejo komunistični revolucionarji proti fašizmu v dveh različnih skupinah. Eno skupino tvorijo tisti elementi, ki se jim je v prvih dneh fašističnega gibanja posrečilo utihotapiti se v fašistične organizacije. Razume se, da je število tako skritih komunistov zelo veliko. Borba proti njim je zelo težavna. Češnje, ki se je doslej vršilo v vrstah fašistov, je šlo do sedaj mimo njih. Fašistični voditelji sploh ne vedo, koliko komunističnih elementov se skriva v fašističnih vrstah. Druga skupina tajnih komunističnih elementov v Italiji tvori posebno komunistično organizacijo izven fašizma. Posebna fašistična policija poroča o odkritju neke take organizacije. Ti člani pridejo te dni pred posebni tribunal. OVRA je ugotovila, da je ta organizacija razpela svoje niti po vseh večjih pokrajinah države. Deli se v več sektorjev, ki obsegajo mnogo številne celice. Organizacija je tajno širila komunistične liste »Unitas« in »Avantgardiac« in protifašistične letake. Do sedaj je bilo aretiranih 30 oseb. Vsi pridejo pred izredno sodišče za zaščito države.

Italijanski letalci na poti v Ameriko

Rim, 22. decembra. AA. Mussolini je prejel iz Kenitre poročilo, ki mu ga je poslal letalski minister Balbo o poletu italijanskih vodnih letal iz Cartagene do Kenitre. Poročilo se pohvalno izraža o gostoljubnosti Špancev. Zaradi napake na motorju je zaostalo eno letalo, ki se pa bo tekom današnjega dne pridružilo ostalim dvanajstim v Kenitri. Nad Gibraltarjem je divjal vihar, ki pa je kmalu ponehal na maroški obali, kjer je bilo vreme ugodno. Balbo se zahvaljuje za prsrčen sprejem italijanskih letalcev po francoskih obalah v Rabatu.

Prve svobodne volitve na Madjarskem

Budimpešta, 22. dec. Z. Včeraj in danes se v Budimpešti vršijo volitve po novem volilnem zakonu. Končale so se danes ob 6 zvečer. Pri volitvah se bori šest strank, dve vladni in štiri opozicijske, med katere naj se razdeli 150 mandator. Včeraj je glasovalo 50 odstotkov volivcev. Incidenta ni bilo nobenega. Misli se, da se bo volitev udeležilo 95 odstotkov volivcev. Volitve so tajne.

Budimpešta, 22. dec. Z. V političnih krogih so se z ozirom na občinske volitve, ki so se vršile poslednja dva dni, raznesle verzije, da bo Bethlen v jeseni prihodnjega leta razpisal parlamentarne volitve. Budimpeštanske občinske volitve so same predigra velikim parlamentarnim volitvam.

Maniu prihaja na plan

Bukarešt, 22. dec. Z. Bivši minister Sever Dan, zastopnik narodne kmečke stranke, ki se je mudil na Dunaju pri strankinem vodji dr. Maniu, se je vrnil včeraj v Bukarešt. Takoj je sklical konferenco prvakov narodne kmečke stranke. Izjavil je, da je Maniu za sedanjí politični položaj v Romuniji. Dr. Maniu je rekel, da ne more govoriti o kabinetu izvenparlamentarnih osebnosti. Narodna kmečka stranka bo tudi nadalje igrala pomembno vlogo v razvoju dogodkov. Radostno pozdravlja sodelovanje, ki se v poslednjem času opaža. Svojim pristajem priporočila, da ohranijo disciplino in red. Dr. Maniu se z Dunaja ne bo vrnil v Bukarešt, marveč bo odpotoval v Pariz, Rim, Nizzo in Belgrad. V Bukarešt se vrne šele v februarju ali mahu 1931.

Romunija zastavlja telefon

Bukarešt, 22. dec. Z. Morganova finančna skupina je v Romuniji dobila koncesijo za telefon in brzojav za 20 let. Prevzela ga bo 1. januarja 1931. V ta namen se je ustanovila posebna družba, ki ji načeluje glavni urednik »Epoca« Filipescu.

Drobne vesti

Newyork, 22. dec. AA. Senator Root, predsednik Carnegiejeve komisije za mednarodni mir, je opozoril na to, da so zastopniki velikih držav po končani svetovni vojni pozvali Nemčijo, naj se razoroži, ker bo tej razorožitvi sledila splošna razorožitev vseh držav. Enajst let po tej svečani objavi Nemčiji bi bilo na mestu, pravi Root, da vsi narodi z Združenimi državami vred uresničijo svoje svoječasne načrte.

Newyork, 22. dec. kk. Ameriški kongres je odšel na počitnice, potem ko je dovolil 311 milijonov dolarjev (15 in pol milijarde Din) predsedniku Hooverju za njegov program zaslišnih del.

Atene, 22. dec. kk. Rekonstrukcija grškega kabineta je izvršena in so novo imenovani ministri zvečer ob 8 prisegli. Vsi novi ministri kabineta so iz stranke Venizelosoze.

Pariz, 22. dec. kk. V Lisbnu je došla skupina španskih letalskih častnikov, ki so se udeležili revolte. V Španiji pa se nadaljuje aretacija številnih sumljivih civilnih oseb in častnikov. V Barceloni so bili na nedolžnem čas prepovedani trije častniki.

Budimpešta, 22. dec. kk. Pod vodstvom znane agrarca Gastona Gaala in člana magdarske zbornice Valentina Szijja se je danes ustanovila stranka neodvisnih malih kmetov. Stranka stremi po svojem programu po tem, da Madjarska zopet pridobi svoje tisočletne meje in da se uresniči narodna demokracija.

New York, 22. dec. kk. Tudi argentinska vlada se je odločila, da omeji naseljevanje. Ker pre-poved naseljevanja v splošnem po ustavi ni dopustna, je vlada zvišala koleke za naseljevalne dokumente od 3 na 3,30 zlatih pezov.

Bruselj, 22. dec. AA. V pisarni zelo bogatega bančnika Barmanna je došlo do prepira med lastnikom banke in njegovim levantinskim komitentom do ostrega spora, med katerim je poslednji oddal na Barmanna več revolverjskih streliv. Barmann se je branil, iztrgal napadalcu revolver iz rok in ga ustrelil, nato pa se je sam zgrudil mrtev na tla.

Chicago, 22. dec. AA. Znani tihotapec Al Capone bo nastopil v velikem filmu, ki naj predloži ponočno življenje v Chicagu.

V spomin dr. Mahniča

Zagreb, 22. dec. Z. V veliki dvorani katoliškega kazina je bila včeraj ob zelo številni udeležbi komemoracija 10 letnice smrti škofa dr. Mahniča in proslava dijaškega dne.

Belgrad, 22. dec. m. Davi ob 7 je bila v cerkvi Kristusa Kralja služba božja v spomin 10 letnice dr. Mahničeve smrti. Službo božjo je daroval župnik Wagner ob asistenci dr. Juretiča in Medveda. Navzoči so bili belgrajski nadškof dr. Rožić, starešine in dijaki.

Odličen gost iz Nemčije

Zagreb, 22. dec. m. Sem je prišel ugledni profesor slovanske filologije na breslavlski univerzi dr. Oto Grünthal. Dobil je polletni dopust za proučevanje našega jezika in stare književnosti.

Konec sladkornega kartela

Belgrad, 22. dec. m. 1. januarja 1931 bo likvidiral kartel sladkorne industrije v naši državi. S tem se bo produkcija sladkorja osvobodila. Tovarne ne bodo več kartelirane. Na ta način se bo omogočila z novim letom konkurenca tudi na polju produkcije sladkorja. Zato bodo producenti sladkorne pese prišli do boljših cen.

Jugoslov. razstava vin in sadja v Amsterdamu

Belgrad, 22. decembra. AA. 15. t. m. je bila otvorjena jugoslovanska razstava vina in sadja v Amsterdamu, ki je i po kakovosti i po tehnični ureditvi postala zelo pomembna. Priredila jo je holandsko-jugoslovanska trgovska zbornica s podporo Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine.

Po soglasni sodbi j. razstava v Amsterdamu se prekosila izredno uspešno Rotterdamsko razstavo. Poseben dan je bil določen za pokušanje jugoslovanskih vin, ki niti niso bila razstavljena, in sicer je to bilo 16. t. m. — Za prihodnji teden je določen dan za pokušanje jugoslovanskega sadja.

Postopek s sodnijskimi dostavami davkarijam

Belgrad, 22. decembra. AA. Na podlagi čl. 46 zakona o sodnih taksah je izdalo ministrstvo za finance davčnim upravam navodila o formalnem postopku z dostavami, poslanimi s strani sodišč davčnim upravam. Po tem predpisu imajo dostave, ki jih sodišča pošiljajo davčnim upravam, pristojnost tiste davčne uprave, na katere področju se nahaja stranka, ki je v dostavi prva imenovana. Če se stranka, ki je podvržena taksi, mudi v inozemstvu, velja pristojnost tiste davčne uprave, v kateri ima sodišče svoj sedež ali pa v kateri ima njeno poslovanje svoj sedež.

Vse dostave o spisih in dokumentih, ki so podvrženi sodnim taksam, morajo davčne uprave takoj, najdelj pa v teku 48 ur, vpisati v knjige za dostave. Ako davčna uprava dožene, da ni pristojna, mora spis vrniti dotičnemu oblastvu. Če ugotovi, da je terjatev zastarela ali pa da je nastala kaka druga zapreka, je dolžna to ugotovitev zabeležiti v knjige, rešitev pa dostaviti finančni direkciji v pregled.

Napredovanja

Belgrad, 22. dec. AA. S sklepom ministra prosvete in v soglasju s predsednikom ministrskega sveta so napredovali: Prof. Milan Grošelj v Mariboru iz 1/8 v 1/7, dalje v 1/8 iz 1/9 suplenta srednjih šol Rihard Ahlin na III. realni gimnaziji v Ljubljani in Peter Kovatič v Celju.

Belgrajske vesti

Belgrad, 22. dec. AA. V Jugoslavijo je prišlo nekoliko uvoznikov sadja iz Lodza na Poljskem, ki se zanimajo za izvoz naših jabolk.

Belgrad, 22. dec. AA. Predsednik Masaryk je odlikoval z redom beleške leva III. med drugimi dr. Eda Slajmerja iz Ljubljane, z redom beleške leva IV. stopnje pa dr. Mavricija Rusa iz Ljubljane.

Belgrad, 22. dec. AA. Ministrstvo za trgovino in industrijo je odredilo, naj trajajo božične počitnice v šolah, ki spadajo v pristojnost tega ministrstva od 23. decembra t. l. do 15. januarja 1931. Med tem naj te šole desinficirajo.

Belgrad, 22. dec. m. Kmetijski minister dr. Šibenik je podpisal pravilnik za izvrševanje zakona o pospeševanju živinoreja.

Katastrofalno pustošenje vulkana

Osem vasi zasutih — 700 mrtvih — 12 km dolg in 200 m široka reka goreče lave

Amsterdam, 22. dec. kk. Izbruh vulkana Merapija je zahteval do sedaj 700 smrtnih žrtev. Lava je popolnoma zasula osem vasi. Mnogi prebivalci so rajši izvršili samomour, kakor da bi čakali na smrt v plamenih. Ta erupcija je največja katastrofa, ki je do sedaj zadela centralno Javo. V ogroženo ozemlje ni mogoče priti, ker so se povsod razširili strupeni plini. Osem vasi je popolnoma opustošenih, dočim je z lavo in vročim peskom zasuto veliko ozemlje plodovite zemlje. Mnogo tisoč beguncev hiti po vseh potih, ki vodijo do večjih mest srednje Jave. Okraj »Trumbong« je enak gorečemu peklju. Merapi deluje še vedno in ga obdaja neprodina plast dima in plinov, iz katere neprestano švigajo visoki plameni in se vedno ponavljajo podzemeljsko bobnenje. Mnogi prebivalci pokrajine Desa so iz nižine bežali v višje ležeče kraje, kjer jih sicer ne more doseči lava.

kjer pa je njihov položaj kljub temu popolnoma obupen, ker si ne morejo preskrbeti hrane. Od včeraj popoldne je tok lave napredoval za 4 km, r. i. česar je na novo uničenih mnogo tisoč hektarjev plodovite zemlje in na tisoče glav živine. Vulkan je med prebivalstvom povzročil strašno paniko. Mnogi gorski potoki so polni vroče vode, pomešane z vročim blatom. Na mnogih krajih so potoki in reke prestopili bregove, radi česar so v nevarnosti tudi velike ceste in železniške proge. Železniške zveze so ali popolnoma prekinjene ali pa prihajajo vlaki le z zelo večjimi zamudami. Vulkan Merapi še vedno bljuje blato in žareč pesek. Na mnogih krajih je opažati cele kupe mrtvih trupel, po 30 do 40 skupaj in še več. Tok lave je dolg 10 do 12 km, širok 200 m, na mnogih krajih pa visok do 25 m.

Kaj je OVRA?

Zanimivosti iz delovanja tajne fašistične policije

Zeneva, 22. dec. fr. »Journal de Geneve« z dne 21. decembra prinaša o fašistični tajni policiji, ki je bila pred kratkim ustanovljena, sledeče zanimive informacije:

Pravilno ime za OVRA je Organizzazione Vigilanza Repressione Antifascismo (Organizacija, ki nadzira in pobija protifašistične pokrete). Njena naloga obstoji torej v tem, da potem tajnega opazovanja odkrije nasprotnike fašizma, ki se kot taki v javnosti niso izdali, ter jih prične pred sodnijo. Nekateri nasprotniki fašizma kažejo svojo antipatijo do režima s tem, da govore v pesimističnem tonu o gospodarskem položaju Italije in napovedujejo finančne pomeje. So zopet drugi, ki so se priključili fašizmu čisto iz oportunističnih razlogov, ki so sprejeli fašistične znake liktorjev, toda ki ostanejo tem huji nasprotniki fašizma, ker sami nosijo črne srajce. OVRA ima dolžnost poiskati nasprotnike te zadnje vrste, ki bogatijo pod imenom fašizma, v srečo pa ga ne priznavajo, še manj pa podpirajo.

V to svrhu je vlada zbrala v OVRA vse najboljše policiste, ki imajo razpleteno sijajno informativno službo po vsej državi. Povsod, v bankah, pri odvornikih, v društvi, v klubih, med zdravniki,

med častniki, med inženjerji rekrutira OVRA svoje sotrudnike. Njihova naloga je informirati centralni urad. Vsak agent ima sebi podrejenih več uslužbencev. Več šefov je podrejenih nadzorniku in tako dalje gor do centralnega urada, kjer se stekajo vse informacije.

Samo na ta način je bilo mogoče odkriti zadevo Salvemini, Tarchiani, Cianca, ki so iz emigracije nameravali organizirati protifašistični upor v Italiji. Posebno sodišče bo sodilo tudi nekaj bivših liberalnih voditeljev, katere je razkrinkala OVRA (Slovenec je o tem že poročal — op. uredn.) Za enkrat obstoja upanje, da bo tajna policija zadostovala. »Journal de Geneve« se na koncu čudi, kako naivni morajo biti emigranti, ki si domišljajo, da bodo mogli v tujini organizirati zrušitev fašističnega režima.

Milan, 22. dec. Z. Aretacije protifašističnih elementov v zgornji Italiji se nadaljujejo. V Turinu je zaprtih 250 oseb. Okrog sto oseb je policija aretirala v Padovi, Firenzi, Empogliu, Festu, Fiorentinu, Belgorni, Modeni, Cesti, Signi itd. Med njimi je mnogo dijakov.

Gosta megla ovira promet

London, 22. dec. AA. Davi je ležala nad Londonom tako gosta megla, da so morale na cestnih križiščih goreti svetiljke. Promet je bil zelo oviran. Kljub temu je podzemna železnica vozila brez posebnih motenj. Megla je ležala nad velikim delom Anglije in je bila posebno gosta na vzhodni in južnovzhodni obali, dočim je v Southamptonu sijalo sonce. Letališči Lympne ter Croydon sta bili v megli. Najbolj gosta megla je ležala nad južnim Londonom in je v East Bournu in Brightonu zelo ovirala promet.

Hamburg, 22. dec. AA. Gosta megla, ki leži nad Hamburgom in spodnjo Labo, onemogoča redno plobovo. Več ladij se je poskušovalo. Danska mornarska ladja »Malaya« je zadela v hamburskem pristanišču ob veliki ameriški parnik za pasažirje »George Washington«. Danska ladja se je pri tem hudo poškodovala.

London, 22. dec. AA. Nad Londonom leži še vedno gosta megla. Promet je zelo oviran. V nekaterih krajih so morali ustaviti avtobusni in železniški promet. Zgodilo se je mnogo smrtnih nesreč.

Globoko užalosteni javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš preljubi oče, gospod

Valentin Kobal

posestnik in gostilničar v Gradiških Lazih pri Litiji

po hudi in mučni bolezn, previden s svetimi zakramenti, v starosti 50 let, danes ob 15 umrl.

Pogreb blagega pokojnika bo v sredo 24. decembra ob 11.30 izpred hiše žalosti, odkoder ga bomo prepeljali v D. M. v Polju, kjer ga bomo pokopali ob 15. V Gradiških Lazih, dne 22. decembra 1930.

MARIJA, soproga.

ANTONIJA por. ZIDARJEVA in JULKA, hčerki. - LOJZE ZIDAR, zet.